

30 návrhů Asociace Energy Cities k procesu energetické transformace měst a obcí

Contribution to

RIO+20
United Nations Conference
on Sustainable Development

**Covenant
of Mayors**
Committed to local
sustainable energy

Projekt „Udržitelný rozvoj v Euroregionu Beskydy“ realizován prostřednictvím Sdružení Region Beskydy je spolufinancován 85% z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního Programu Přeshraniční Spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-2013 a 10% ze státního rozpočtu Polské republiky.

30

návrhů

energycities

www.energy-cities.eu

RIO+20
United Nations Conference
on Sustainable Development

Před 20 lety se Rio de Janiero stalo hostitelskou zemí nejvýznamnější světové konference, týkající budoucnosti lidstva na planetě, která pak vedla k přijetí dokumentu Agenda 21.

Od té doby se svět změnil. Rozvíjející se země, postupně následované rozvojovými zeměmi, se staly hlavními celosvětovými hráči a postupně se zařazují mezi takzvané rozvinuté země. Na globální úrovni drasticky vzrostla spotřeba energie, surovin a potravin a emise skleníkových plynů dosáhly nebývalé úrovně. Západní model už není životaschopný a není nadále slučitelný s požadavkem sociální a ekologické spravedlnosti pro všechny.

My Evropané jsme přispěli k rozvoji a zavedení tohoto neudržitelného a přespříliš energeticky náročného modelu. Musíme změnit plán. Stojí před námi těžký úkol znovuobjevit budoucnost, v níž se účinněji využívají zdroje a snižují emise, a která je slučitelná s rozvojem všech zemí světa.

Tato dosud neexistující budoucnost se připravuje v našich městech. Více než dvacet let byla evropská města průkopníky v inovacích, které vedly ke snížení spotřeby energie a zvýšily využívání obnovitelné a decentralizované energie. Tuto přeměnu započala tím, že vytvořila nový městský životní styl a věnovala větší pozornost občanským iniciativám.

Budoucnost už tu a tam postupně nabývá obrysů a konkrétního tvaru v nízkoenergetických městech, v nichž je všeobecná vysoká kvalita života, podporována Asociací Energy Cities.

Přes 4 000 místních úřadů z více než 40 zemí podepsalo Pakt starostů a primátorů a tím se zavázalo ve svém regionu překročit cíle tzv. „3x20“, které se týkají efektivity energetiky, obnovitelné energie a emise skleníkových plynů, a při tom zároveň zlepšit kvalitu života, podnítit nové ekonomické aktivity a na místní úrovni vytvořit pracovní místa.

Asociace Energy Cities na základě svých zkušeností vytvořila 30 návrhů pro energetickou transformaci měst a obcí. Tyto návrhy jsou rozčleněny do pěti strategických oddílů:

- Zplnomocnění místních subjektů
- Znalost místních zdrojů a toků
- Celkové přehodnocení financí
- Vytvoření nového místního systému řízení
- Urbanistické plánování jako cesta ke snížení spotřeby energie

Tyto návrhy jsou v první řadě určeny evropským městům a všem městům, která jsou připravena je využít jako zdroj inspirace s ohledem na svou vlastní historii a jedinečnost.

Eckart Würzner

primátor Heidelbergu a prezident Asociace Energy Cities

návrhů

Asociace Energy Cities v roce 2012 iniciovala proces, jehož cílem je vytvořit a prodiskutovat návrhy, které urychlí energetickou transformaci evropských měst a obcí. Tyto návrhy jsou založeny na inovativních přístupech, nových myšlenkách a průkopnických postupech. Poskytují praktická řešení a dávají do souvislostí dnešní činy s dlouhodobou vizí nízko-energetického města s všeobecnou vysokou životní úrovní.

energycitieswww.energy-cities.eu

Návrhy

1	Zplnomocnění místních subjektů	6
1.1	Převezměte řízení energetických dodávek na místní úrovni	7
1.2	Zapojte všechny zúčastněné strany do místní energetické aliance	8
1.3	Zajistěte, aby do veřejného rozpočtu byly začleněny pozitivní i negativní energetické externality	9
1.4	Podílejte se na vytvoření dlouhodobé vize, která bude formovat politiku	10
1.5	Odstraňte místní energetickou chudobu	11
1.6	Jděte příkladem v tom, jak sami změníte řízení energetiky v místní samosprávě	12
1.7	Připravte akční plán energetické transformace	13
2	Zmapování územních zdrojů a jejich proudění	14
2.1	Seznamte se s územním metabolismem, abyste optimalizovali místní kapacitu a snížili dopad činnosti člověka na ekosystém	15
2.2	Zmapujte místní energetický potenciál, abyste ho mohli využít	16
2.3	Připravte plán místního vytápění, který naplňuje potřeby obyvatel a vychází z dostupných zdrojů	17
2.4	Vytvořte a uveďte do praxe územní akční plán pro využití bioodpadu	18
2.5	Podpořte spolupráci mezi jednotlivými subjekty tak, aby energetické a materiální zdroje byly využity co nejlépe	19
3	Celkové plánování financí	20
3.1	Peníze vynaložené na energie se snažte udržet ve svém regionu.	21
3.2	Shromážděte místní úspory a investujte je do lokálních udržitelných energetických projektů	22
3.3	Dříve než rozhodnete o investicích, zahrňte do ekonomických výpočtů předpokládané budoucí ceny energie.	23
3.4	Ve finančním inženýrství věnujte pozornost lidským zdrojům.	24
3.5	Vytvořte finanční struktury určené na provedení energetické transformace.	25
4	Zavedení nového místního systému řízení	26
4.1	Podpořte rozvoj blízkého vztahu mezi veřejnou správou a občanskou společností	27
4.2	Navrhňte širší mezioborovou spolupráci, aby nedošlo k izolovanému způsobu myšlení	28
4.3	Prezentujte dosavadní fungování vašich plánů a vytvořte tak efekt sněhové koule	29
4.4	Nezapomeňte o svých plánech a výsledcích informovat veřejnost, abyste motivovali strany zapojené do projektu i místní obyvatele	30
4.5	Vytvořte více příležitostí k vyzkoušení nových nápadů a jejich uplatnění a šíření	31
4.6	Usilujte o zapojení umění a kultury do vašich plánů transformace energetiky	32
5	Územní plánování jako cesta ke snížení energetické spotřeby	34
5.1	Vytvořte plánovací systém regionální energetické transformace	35
5.2	Připravte plán energetické modernizace celé zástavby	36
5.3	Zajistěte, aby nové městské čtvrtě byly 100% obnovitelné	37
5.4	Naplánujte přechod k trvale udržitelné dopravě	38
5.5	Transformujte železniční stanice na klíčové územní uzly	39
5.6	Upravte dopravní kodex tak, aby na jeho základě byli zvýhodněni chodci a cyklisté	40
5.7	Vytvořte a zaveďte účinné zásobovací schéma	41

Zplnomocnění místních subjektů

Jaká je role místních úřadů v procesu energetické transformace?

Jaké nové závazky musí převzít ?

Jaká nová pravidla musí místní úřady přijmout, aby byla zajištěna dlouhodobá udržitelnost jejich rozhodnutí?

Návrhy pro rozvoj místní energetické politiky:

- 1.1 Převezměte řízení energetických dodávek na místní úrovni
- 1.2 Zapojte všechny zúčastněné strany do místní energetické aliance
- 1.3 Zajistěte, aby do veřejného rozpočtu byly začleněny pozitivní i negativní vnější energetické externality
- 1.4 Podílejte se na vytvoření dlouhodobé vize, která bude formovat politiku
- 1.5 Odstraňte místní energetickou chudobu
- 1.6 Bud'te příkladem toho, jak sami změníte řízení energetiky v místní samosprávě
- 1.7 Připravte akční plán energetické transformace

energycities

Můžete se podílet na Wiki verzi této brožury, která je dostupná na adrese: www.energy-cities.eu/wiki/transition/EN

ZPLNOMOCNĚNÍ MÍSTNÍCH SUBJEKTŮ

Převzmete řízení energetických dodávek na místní úrovni

Návrh 1.1

SOUČASNÝ PROBLÉM

Evropské země jsou značně rozdílné. Ve skandinávských a spolkových zemích jsou místní úřady zodpovědné za lokální dodávky energie a zřizují za tímto účelem místní energetické služby. To u členů místních zastupitelstev přispívá k rozvoji smyslu pro zodpovědnost a zároveň jim poskytuje zdroj příjmů.

V jiných zemích západní, východní a jižní Evropy místní úřady takovou moc a zodpovědnost nemají. Existuje tam státní monopol, který se někdy rozvine v soukromý monopol. Některá města jsou

vlastníky energetické rozvodné sítě a mohou vystavět vytápěcí systémy, dokonce s využitím kombinované výroby tepla a energie (CHP). Nicméně velké energetické společnosti mají vždycky navrch a získají všechnu přidanou hodnotu. Tyto společnosti obvykle nejsou nakloněny vytápěcím sítím, které jsou přirozeně místními sítěmi.

Inovace, mobilizace místních zdrojů a rozvoj CHP jsou přirozeně napřed v těch zemích, kde města mají v rámci oblasti větší moc.

NÁVRH

Přeberte zodpovědnost za územní dodávky energií.

Toto je rozhodnutí, které vychází ze zákonů na úrovni státu. Zkušenosti ukazují, že když se místní administrativě svěří moc a zodpovědnost, vede to vždy k lepším službám. V oblasti energetiky je to silná páka ke změně, protože to u obyvatelstva posiluje ochotu přijmout infrastrukturu. Podporuje to kreativitu a přináší inovace, podněcuje místní aktivity, a tak vytváří ekonomickou přidanou hodnotu, která zůstává na daném území.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

V zemích, kde místní samosprávy mají tuto moc a zodpovědnost:

→ Naplno využít potenciál, který se vám nabízí v souvislosti s efektivitou energetiky a se snahou o využití obnovitelných zdrojů energie.

V zemích, kde je to jinak:

→ Domáhat se takové moci a zodpovědnosti s odkazem na příklady a zkušenosti z jiných zemí.
→ Dobře využít alespoň možných podílů zodpovědnosti v existující legislativě.

ZPLNOMOCNĚNÍ MÍSTNÍCH SUBJEKTŮ

1.2 Návrh

Zapojte všechny zúčastněné strany do místní energetické aliance

SOUČASNÝ PROBLÉM

Potřeba přechodu k novému energetickému paradigmatu vzniká v myslích. Nicméně, rozhodovací proces je hlavně v rukou státní správy a velkých energetických společností, které mají osobní zájem na udržení současného stavu, tedy upřednostňování konceptu centralizovaných dodávek.

Avšak pro jiné společenské subjekty by bylo výhodnější, kdyby dodávky byly více decentralizované a existoval by model orientovaný na poptávku: spotřebitelé platí menší poplatky, zvyšuje se návrat-

nost investic nezávislých výrobců, modernizuje se činnost malých a středních podniků a řemeslníků, rozšiřují se trhy společností poskytujících energetické služby, lesníci a zemědělci dodávají biomasu, správci nemovitostí a dopravy mají pod kontrolou náklady, obyvatelé dávají najevo, pro co se rozhodli, místní úřady podporují ekonomiku a shromažďují příjmy.

Ovšem takto rozptýlené subjekty nemají moc velkou váhu v rozložení moci.

NÁVRH

Sjednoťte zainteresované subjekty, ať už soukromé, veřejné nebo svazy, do místní energetické aliance nebo aliance energetické transformace.

Zřízení takových aliancí je důležité na všech úrovních: místní, regionální, národní a evropské. Takovéto aliance poskytují zúčastněným stranám příležitost formulovat svá očekávání, rozvíjet své vize a ovlivňovat energetickou politiku. Je to fórum, které umožňuje výměnu názorů a vytváření návrhů. Zkušenosti ukazují, že se okamžitě najdou společné zájmy, bez ohledu na postavení zúčastněných stran.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Organizovat tento proces s podporou místní samosprávy (nebo sdružení místních samospráv), která poslouží jako katalyzátor.
- Zajistit rozmanitost zúčastněných subjektů a nezávislost informací.
- Do centra pozornosti iniciativy postavit vztah mezi energetickým a místním rozvojem a zaměstnaností.
- V případě potřeby využít prostředníka (agentura, znalec, atd.).

ZPLNOMOCNĚNÍ MÍSTNÍCH SUBJEKTŮ

Zajistěte, aby do veřejného rozpočtu byly začleněny pozitivní i negativní energetické externality

Návrh 1.3

SOUČASNÝ PROBLÉM

Všechna investiční rozhodnutí mají vliv na materiální a energetické zdroje, stejně jako na znečištění, emise a další typy odpadů. Dopad z hlediska bezpečnosti, zdraví, kvality ovzduší a vytěžování zdrojů se bude lišit v závislosti na tom, jaký zdroj energie zvažujeme. Některá rozhodnutí podpoří zaměstnanost, zatímco jiná sníží potřebu pracovních sil.

„Externalitami“ nazýváme cenu, kterou za následky těchto mikroekonomických rozhodnutí platí společnost. O externalitách se dá říci, že jsou pozitivní, pokud daná rozhodnutí nevyžadují společenské náklady na přírodní, sociální a ekonomické prostředí.

Negativní jsou v případě, že vyžadují společenské náklady na nápravu škod v ekosystému anebo pokud způsobí ztrátu zaměstnání.

„Plátcí znečištění“ jsou v podstatě již „začleněnými externalitami“, tedy jsou nuceni nést zodpovědnost za škody tím, že za ně platí, ať už prostřednictvím energetické daně nebo skrze systém nakládání s odpady nebo čištění vody. Ale zůstává mnoho oblastí, které nejsou takto finančně pokryty. Nemáme tedy vše potřebné k tomu, abychom se mohli správně rozhodnout.

NÁVRH

Prezentujte veřejný rozpočet, v němž jsou začleněny pozitivní i negativní externality. Výpočet zahrnující veškeré externality by se měl v ideálním případě vztahovat ke všem položkám rozpočtu. Ale výpočtové základy, které by akceptovali všichni zúčastnění v dané zemi, jsou velmi vzácné. Je však možné využít schůdnější systém, a to realističtější způsobem založeném na jednom projektu, ve kterém se uplatní náklady za externalitu na cenách energií nebo emisí CO₂.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Začít s několika symbolickými projekty, aby se ti, kdo rozhodují, dobře seznámili s dopady svých rozhodnutí.
- Pokusit se spočítat náklady založené na tom, kolik CO₂ se vypustí nebo nakolik se jeho emise podaří snížit; v takové míře, v jaké je jen možné získat dostupná data a vytvořit cenové scénáře.
- Spolupracovat s finančními úředníky, aby se s těmito problémy mohli seznámit.
- Shromažďovat informace o tom, jaké jsou zkušenosti v zemích, ve kterých přijali podobný nebo odpovídající systém.

Podílejte se na vytvoření dlouhodobé vize, která bude formovat politiku

SOUČASNÝ PROBLÉM

Energetické a klimatické výzvy nás nutí přemýšlet o naší společnosti z dlouhodobého hlediska. Evropská komise nabízí v Energetickém plánu 2050 scénáře, která nás motivují k tomu, abychom uskutečnili podobné modely na lokální úrovni a zapojili se do energetické transformace. V našem nepředvídatelném světě potřebují města a obce víc než kdy jindy rozvinout společnou vizi své budoucnosti; udržitelnou, žádoucí budoucnost, která dává smysl a přináší naději.

Ovšem náš svět je ovládán orientací na současný okamžik. Jak můžeme přemýšlet o dlouhodobých záležitostech, když média pracují v časovém rámci jednoho dne a burza jediné hodiny? Jaký smysl by měla veřejná politika, kdyby přijala takového časové horizonty?

Musíme se obrátit zády k prognózám, které jsou pouhým pokračováním minulosti, snad jen nepatrně vylepšené, a nemají žádný dopad na naše další směřování. Spojení krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých hledisek je nezbytné.

NÁVRH

Vytvořte společně dlouhodobou vizi nízkoo-energetického města, ve kterém je vysoká úroveň kvality života všech obyvatel. Směřujte politiku místních samospráv k tomuto cíli.

Vize formuluje touhy a naděje. Vize orientovaná na energetickou transformaci má za cíl využít energie a snížit emise. Vytvořením tohoto modelu územní energetické předpovědi pomůžete zúčastněným stranám překonat jejich ideologický antagonismus a různorodost zájmů.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Vyhradit si tolik času, kolik je potřeba (minimálně jeden rok), abyste přiměli místní subjekty a správní úřady skutečně spolupracovat.
- Vyhledat nezbytné lidské zdroje a využít potřebné schopnosti k tomu, abyste uskutečnili toto neobvyklé cvičení.
- Využít facilitační metody, které povzbudí svobodné vyjádření a kreativitu, umožní porovnat různé úhly pohledu, vyjádřit obavy a zájmy a přimějí zúčastněné strany spolupracovat na společných záměrech.
- Rozčlenit tuto vizi na jednotlivé cíle, scénáře „faktoru 4“ a pak do akčního plánu nastavte pro každou část časový plán.

ZPLNOMOCNĚNÍ MÍSTNÍCH SUBJEKTŮ

Odstraňte místní energetickou chudobu

Návrh 1.5

SOUČASNÝ PROBLÉM

Období levné energie skončilo. Náklady na získání energetických zdrojů, stejně jako výroba a přenos energie neodvratně směřují ke zvyšování cen energie. Svou roli hraje také zavedení energetické daně a daně z uhlíku namísto zdanění práce, které škodí ekonomice. Zdanění vzácných produktů vede k tomu, že se omezí jejich spotřeba, což je jednou z hlavních myšlenek energetické transformace.

Budeme tedy využívat menší množství dražší energie. Tepelná pohoda v našich příbytcích a výkon našich zařízení se zvýší. Odbornější

přístup k urbanistickému plánování nás přiměje přijmout nové modely dopravy, které povedou ke změnám chování.

V průběhu přechodné fáze nebude stále větší část populace schopna zaplatit si topení a dopravu, což jsou dvě základní složky každodenního života. Některé země proto přijaly plán boje proti energetické chudobě, ovšem s rozdílnými výsledky. Změna se totiž musí realizovat na místní úrovni, kde máme lepší přehled o sociální situaci.

NÁVRH

Místní plán na vymýcení energetického nedostatku je přesnou a lokalizovanou analýzou jak společenské, tak individuální situace.

Potřebujeme strategii, která bude schopna poskytnout trvale udržitelná řešení. Mimořádné nouzové případy jsou záležitostí standardních služeb sociální péče. Ale konečným cílem je odstranění příčin: chybějící zateplení domů, neefektivní vytápěcí systémy a rostoucí příměstské aglomerace.

Energetická transformace, která nebere v úvahu sociální rovinu, nebude fungovat.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Navrhnout soubor indikátorů, pomocí kterých budete monitorovat odstraňování nedostatku energií.
- Zviditelnit výsledky.
- Vytvořit pevné vztahy mezi sociálními, energetickými a bytovými úřady, dodavateli energií a všemi potenciálně zainteresovanými partnery.
- Propojit místní akce s národními programy.
- Spojit se s dalšími městy, která jsou zapojena do podobných koncepcí.

Jděte příkladem v tom, jak sami změníte řízení energetiky v místní samosprávě

SOUČASNÝ PROBLÉM

Místní samospráva potřebuje energii pro budovy a zajištění rozličné infrastruktury, jako je třeba pouliční osvětlení, počítače, čerpání a čištění vody, stejně jako systém nakládání s odpady. Fungování infrastruktury představuje 3–5 % všech územních energetických požadavků. Z výše uvedeného by se dalo usoudit, že je to pouze zanedbatelné procento. Ale je tomu právě naopak! Můžeme mít přímý vliv na energetické a rozpočtové výdaje, a to s rychlými výsledky. Potřebné investice je často možné financovat z úspor, což je zcela jiná situace, oproti jiným typům veřejných investic, které jen rok co rok vyžadují provozní náklady.

Příkladné místní samosprávy, které vykazují úspěšné výsledky, působí důvěryhodněji ve chvíli, kdy své obyvatele vyzývají k tomu, aby snižovali vlastní spotřebu energie a zvyšovali efektivitu jejího využívání.

NÁVRH

Zaved'te (nebo upevněte) politiku snížení spotřeby energie v budovách místní samosprávy i v zařízeních občanské vybavenosti. Výsledkem souvislé realizace této politiky mohou být až 50% úspory, ve srovnání se situací, kdy by nebyly uskutečněny žádné kroky.

Některé úspory nevyžadují žádné investice. Dlouhodobý plán, který směřuje k modernizaci veškerého majetku do roku 2050, který vykazuje každoroční nárůst o 3%, je přiměřený.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Zvolit zodpovědné zástupce projektu a najmout energetického manažera a malý tým, a jejich práci financovat z peněz získaných dosaženými úsporami.
- Vybudovat vnitřní informační systém, v němž klíčovými indikátory bude využití energie, její úspora a přerozdělení.
- Načrtnout víceletý akční plán jako harmonogram investic a začlenit oddíl „úspora energie“ a „obnovitelná energie“ do všech budoucích pracovních plánů.
- Komunikovat výsledky jak vnitřně, tak i s obyvateli prostřednictvím vývěsních plakátů (www.display-campaign.org).

ZPLNOMOCNĚNÍ MÍSTNÍCH SUBJEKTŮ

Připravte akční plán energetické transformace

Návrh 1.7

SOUČASNÝ PROBLÉM

Jedním z hlavních problémů energetické transformace je propojení krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých úkolů. Sdílet vizi nízkoenenergetického města, v němž bude všeobecná vysoká kvalita života v roce 2050 je snadné, protože časový horizont je ještě stále hodně vzdálený a každý chápe, že současný stav je nadále neudržitelný.

Je však obtížnější dohodnout se na strategiích, které je potřebné zavést, abychom se k tomuto cíli dostali, protože tyto strategie vyžadují změnu plánů, a tedy i změnu návyků. To narušuje vztahy

mezi zúčastněnými a vede k netečnosti. Situace se ještě více zkomplikuje ve chvíli, kdy dojde na hlasování o rozpočtu na příští rok. Všechny překážky, které pramení z našeho způsobu myšlení a praktik a mají spíše co dělat s dřívější nečinností než s budoucí dynamikou, vyjdou najevo. To je důvod, proč potřebujeme akční plán energetické transformace.

NÁVRH

Akční plán energetické transformace slouží k propojení dlouhodobé vize s plánováním ročního rozpočtu.

Tento 5-10letý akční plán jde mnohem dále, než jen k začlenění kvantitativních energetických dat, která se použijí k monitorování energie a emisí CO₂. Plán také zajišťuje, že žádoucí směr je začleněn do politiky jednotlivých odvětví a pronikl do politických jednání a stejně tak i do oblastí lidských a finančních zdrojů. Plán tedy zkrátka umožňuje celkovou soudržnost našeho směřování.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Mít jasnou, sdílenou a zdokumentovanou vizi směru, kterým se chcete vydat.
- Rozběhnout proces s podporou starosty nebo primátora, který má oprávnění a pravomoc tento postup prosadit.
- Připravit akční plán jako nástroj pro koordinaci a uplatnit v něm co nejvíce z doporučení obsažených v této brožuře.
- Vytvořit z plánu roční a víceletý rozpočtový nástroj.

Zmapování územních zdrojů a jejich proudění

*Jaké strategie bychom měli přijmout, abychom zlepšili řízení proudění příjmů a výdajů zdrojů, které vznikají lidskou činností na našem území: energie, voda, odpady, skleníkové plyny?
Proč bychom se měli snažit vědět o nich více a jakým způsobem bychom se o nich mohli více dozvědět?
Kde a s kým bychom měli jednat, aby naše úsilí bylo co nejvíce efektivní?*

Návrhy pro celkovou optimalizaci územních zdrojů:

- 2.1 Seznamte se s územním metabolismem, abyste optimalizovali místní kapacitu a snížili dopad činnosti člověka na ekosystém
- 2.2 Zmapujte místní energetický potenciál, abyste ho mohli využít
- 2.3 Připravte plán místního vytápění, který naplňuje potřeby obyvatel a vychází z dostupných zdrojů
- 2.4 Vytvořte a uveďte do praxe územní akční plán pro využití bioodpadu
- 2.5 Podpořte spolupráci mezi jednotlivými subjekty tak, aby byly energetické a materiální zdroje byly využity co nejlépe

ZMAPOVÁNÍ ÚZEMNÍCH ZDROJŮ A JEJICH PROUDĚNÍ

Seznamte se s územním metabolismem, abyste optimalizovali místní kapacitu a snížili dopad činnosti člověka na ekosystém

Návrh 2.1

SOUČASNÝ PROBLÉM

Ekologické stopy ukazují, že k uspokojení svých materiálních potřeb bychom potřebovali tři planety. Biosféra nedokáže pojmout naše emise. Je to nemožné! K tomuto závěru se pravidelně dochází na mezinárodních konferencích, což následně vede (nebo také nevede) ke změnám v politice.

Situace se nezlepší dříve, než začneme brát ohled na makroekonomický systém „finančního účetnictví“. Potřebujeme zavést „systém nákladového účetnictví“ na územní úrovni, abychom porozuměli tomu, jak jednotlivé oblasti uvádějí do pohybu a přetvářejí zdroje v biosféře a jak

využívají a přetvářejí energii, vodu a materiály. Je také nezbytné zjistit, jaké energetické toky přecházejí územím a co je recyklováno.

Už jsme na místní úrovni začali počítat vodu a odpady, dále pak energie, emise a znečišťování. Ale až příliš často opomíjíme místní důležité zdroje, z nichž čerpáme. Nemáme ponětí o tom, co je na našem území v oběhu, co se ztrácí, mění a přeměňuje. To vše spadá pod to, čemu říkáme územní „metabolismus“.

NÁVRH

Seznamte se s územním metabolismem, abyste optimalizovali využití místního potenciálu a snížili dopad činnosti člověka na ekosystém.

Cílem je zavést do praxe takový informační a komunikační systém, který umožní lokalizaci a kvantifikaci toků, procházejících územím. To nám pomůže odhalit systémový optimalizační potenciál vodních, energetických a materiálových toků. Propojení těchto systémů obohatí území a omezí drancování zdrojů i dopad na biosféru.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Věnovat více pozornosti tomu, jaký vliv mají aktivity na daném území na ekosystém, nejen pokud jde o zdroje, ale také odpady a emise.
- Být ochotní využít většinu vodních, energetických a materiálových toků procházejících územím k podpoření místní ekonomiky.
- Stanovit odpovídající lidské, finanční a technické prostředky potřebné k tomu, aby se na většinu územního metabolismu dalo nahlížet jako na zdroj.

Zmapujte místní energetický potenciál, abyste ho mohli využít

SOUČASNÝ PROBLÉM

Zvykli jsme si na to, že po zapnutí přístroje fungují a už neuvažujeme o tom, kudy do nich proudí energie a kdo má řízení této energie na starosti. Je to tak pohodlné. Avšak tento postoj „zapoj a hraj si“ něco stojí. Na globální úrovni narážíme na vyčerpatelnost fosilních zdrojů a na klimatická omezení, která jsou zdrojem geopolitického napětí. Na lokální úrovni tento postoj způsobuje, že spotřebitelé, obyvatelé a místní a regionální orgány cítí menší zodpovědnost za nakládání s energií, což je způsobeno přerušením blízkého vztahu mezi energií a územím.

Nebylo tomu tak vždy. V minulosti byly jednotlivé územní celky a jejich obyvatelé nesmírně opatrné v tom, jak hospodařili s energií obtížně získanou z místních zdrojů. Pyšní na to, jak jsme moderní, zapomněli jsme postupně na energetický potenciál našeho území - využití slunečního záření, vody, půdy, podzemního tepla, odpadů a biomasy. Pro zajištění energetické přeměny území je nutné znovu objevit jeho skryté poklady.

NÁVRH

Připravte prostorový inventář místních energetických možností, ze kterých budete vycházet při rozhodování v oblastech územního plánování, výstavby a modernizace.

Když tato data začleníte do mapovacích nástrojů (GIS – Geografický informační systém), podpoříte projektanty, developery a urbanisty v tom, aby systematicky brali v úvahu místní potenciál, což zajistí rovnováhu mezi dostupnými zdroji daného území na straně jedné a současnými a budoucími potřebami na straně druhé a zároveň tak může být usnadněno řešení místního energetického plánování.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Ve spolupráci s různými subjekty a obyvateli uskutečnit průzkum, stanovit priority a způsob, jakým by zdroje měly být využity.
- Zohlednit omezení plynoucí ze zranitelnosti ekosystému a biodiverzity, abyste byli opatrní při využívání místních obnovitelných zdrojů.
- Najít tu správnou rovnováhu mezi využitím místních zdrojů (k uspokojení potřeb) a energetickou účinností (k řízení potřeb).

ZMAPOVÁNÍ ÚZEMNÍCH ZDROJŮ A JEJICH PROUDĚNÍ

Připravte plán místního vytápění, který naplňuje potřeby obyvatel a vychází z dostupných zdrojů

Návrh 2.3

SOUČASNÝ PROBLÉM

Potřebujeme více tepla a ochlazování než elektřiny, i když elektrické energii paradoxně přikládáme větší důležitost. Všechny budovy je potřeba vytápět nebo ochlazovat, přičemž zdroje tepla jsou často dostupné v bezprostřední blízkosti. Můžou mít mnoho podob: elektrárna, kombinovaná výroba tepla a energie, zařízení na spalování odpadu, uvolněné průmyslové teplo, odpadní vody, chladicí systémy, přebytečné kapacity z kamen na biomasu, atd. K vytápění mohou být také využity nízkoteplotní tepelné zdroje, jako jsou řeky, jezera a moře.

Vztah mezi nabídkou a poptávkou často neexistuje. Proč tomu tak je? Je to způsobeno nedostatkem informací, odlišností právních norem nebo jsou řešení považována za příliš složitá? Spotřebováváme energii na výrobu tepla, zatímco mrháme přímými zdroji tepla v naší blízkosti.

V situaci, kdy doba energetické hojnosti již pominula, takové mrhání již není nadále přijatelné.

NÁVRH

Připravte místní plán zajištění vytápění, do kterého budou zahrnuty veškeré požadavky na teplo i ochlazování a zároveň v něm budou uvedeny potenciální zdroje na daném území.

Takto zmapovaný prostor bude součástí akčního plánu pro udržitelné nakládání s energií (SEAP) a jeho cílem bude zamezit plýtvání teplem, čehož bude dosaženo tím, že budou využívány tepelné zdroje, které dosud leží ladem. Tento plán může zahrnovat i povinnost informovat při žádosti o stavební povolení komunální správu.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Považovat využití dosud nevyužívaných tepelných zdrojů za příležitost spíše než za omezení.
- Diskutovat o dostupných tepelných zdrojích a brát ohled jak na jejich množství, tak na jejich kvalitu.
- Ovlivňovat prostřednictvím územního plánování umístění každého nového zařízení, které produkuje přebytečné teplo tak, aby bylo postaveno co možná nejbližší území, které toto teplo potřebuje a naopak.
- Rozvíjet vztah mezi dodavateli a spotřebiteli tepla.

Vytvořte a uveďte do praxe akční územní plán pro využití bioodpadu

SOUČASNÝ PROBLÉM

Nakládání s odpady z domácností, maloobchodního prodeje a malých podniků je organizováno v rámci daného území.

Na odpad stále častěji pohlížíme jako na zdroj: jako na surovinu vhodnou k recyklaci, kompostovatelný odpad, jako energetický zdroj vhodný ke spalování a méně často také pro výrobu metanu.

V mnoha odvětvích stále produkujeme množství organického odpadu: zemědělsko-potravinářský trh, neprodané potravinářské výrobky, zbytky z restaurací a jídelen, zvířecí trus, atd. Za nakládání s odpadem jsou zodpovědní ti, kdo jej produkují.

Často však není možné na individuální ani komunitní úrovni najít takové řešení, které by bylo uspokojivé jak z ekonomického, tak i z technického hlediska.

Účinné kolektivní ekonomické a ekologické řešení bychom měli hledat z víceúrovňového územního hlediska. Jedním z řešení je začlenění odpadu do energetického schématu, který je založen na metanizaci odpadu a zahrnuje CHP (kombinovaná výroba tepla a elektřiny) nebo na investici do bioplynové rozvodné sítě.

NÁVRH

Připravte oblastní plán metalizace organického odpadu ze zemědělského, potravinářského a průmyslového sektoru.

Tento plán vyžaduje zmapování všech zdrojů organického odpadu a návrh optimálního umístění metanizační jednotky. Podpořte soukromé společnosti, aby toto zařízení postavily a provozovaly. Když tento plán propojíte s plánem územního rozvoje, ověříte účinnost navrhovaného řešení a zároveň se vyhnete využívání chemických hnojiv a potřebě silniční dopravy na dlouhé vzdálenosti.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Přijmout celostní přístup, který jde nad rámec odvětví.
- Zapojit do plánování podniky, které produkují odpady a jejich profesní organizace.
- Vzájemně v úvahu to, kde existuje významná potřeba tepla a/nebo kde je rozvodný systém zemního plynu, který je schopen pojmout masivní dodávky bioplynu.
- Upřednostnit vytvoření metanizačních jednotek ve vlastnictví těch hlavních producentů organického odpadu, kteří jsou připraveni přijmout organický odpad od menších producentů.
- Zapojit zemědělské asociace, aby bylo optimalizováno využití bioodpadu k hnojení půdy.

ZMAPOVÁNÍ ÚZEMNÍCH ZDROJŮ A JEJICH PROUDĚNÍ

Podpořte spolupráci mezi jednotlivými subjekty tak, aby byly energetické a materiální zdroje byly využity co nejlépe

Návrh 2.5

SOUČASNÝ PROBLÉM

To, co je jednou společností považováno za odpad, může být pro jiný podnik surovinou, přičemž využití odpadních surovin vede k finančním úsporám a optimalizaci nakládání se zdroji a odpady na obou stranách. Tento koncept nazýváme „průmyslovou ekologií“ nebo „cirkulární ekonomikou“. Obrovské proudy materiálu vstupují, vycházejí a procházejí městy, a to v podobě stavebních materiálů, surovin, potravinářských výrobků, průmyslového zboží, pevného, tekutého a organického odpadu, paliva, atd. Ale o tomto proudění víme jen velmi málo, čímž se připravujeme

o různorodé příležitosti. Územní celky neoptimalizují proudění materiálů a odpadů, tak jak by měla a pokračují ve značném plýtvání zdroji. Odpady mohou být zdrojem energie, stavebním materiálem, můžeme je tu a tam recyklovat, nicméně k dosažení tohoto ideálního stavu máme ještě hodně daleko. Když průmyslovou ekologii uplatníme ve městě, nazýváme ji teritoriální ekologií. Spočívá v koordinaci a dialogu mezi subjekty stejného odvětví nebo subjekty u nichž je pravděpodobná možnost spolupráce.

NÁVRH

Při řízení systému nakládání s odpady je dobré snažit se o co nejlepší využití materiálních a energetických proudů, které náleží danému území.

Získání rozličných informací o těchto typech proudění energie a různých druhů odpadu je základní, ale nikoli dostačující. Informace musí být všem zainteresovaným dostupné, například prostřednictvím internetového systému pro výměnu informací, z čehož plyne snaha o zapojení významných subjektů a co nejlepší vzájemnou spolupráci.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Uplatnit cirkulárně-ekonomické principy v oblasti zodpovědnosti místní samosprávy a při zveřejňování informací.
- Iniciovat proces sdružení profesních a konzultních organizací, které se postupně ujmou vedení.
- Tolik prostoru, kolik je jen možné, věnovat vlastní organizaci plánování mezi dodavatelem a odběratelskou stranou, toto přinese konkrétní výsledky uplatnitelné v praxi.
- Správně odhadnout možné ekonomické, sociální a ekologické přínosy této spolupráce.

Celkové plánování financí

Jaká jsou řešení situace v oblasti veřejných financí, dluhové a úvěrové krize?

Jaké jsou možnosti financování energetické transformace?

Jak docílit toho, aby se tato transformace stala hnací silou místní ekonomiky a vznikly díky ní nové pracovní příležitosti?

Jaké jsou nové finanční perspektivy této nové ekonomiky?

Návrhy s cílem mobilizace finančních zdrojů zúčastněných stran a obyvatelstva:

- 3.1 Peníze vynaložené na energie se snažte udržet ve svém regionu
- 3.2 Shromážděte místní úspory a investujte je do lokálních udržitelných energetických projektů
- 3.3 Dříve než rozhodnete o investicích, zahrňte do ekonomických výpočtů předpokládané budoucí ceny energie
- 3.4 Ve finančním inženýrství věnujte pozornost lidským zdrojům
- 3.5 Vytvořte finanční struktury určené na provedení energetické transformace

CELKOVÉ PLÁNOVÁNÍ FINANČÍ

Peníze vynaložené na energie se snažte udržet ve svém regionu.

Návrh 3.1

SOUČASNÝ PROBLÉM

Kde najít zdroje pro financování místní energetické transformace?

Tato otázka se objevuje v agendě všech místních úřadů zvláště v souvislosti s drastickými škrty ve veřejných výdajích. Tváří v tvář vzrůstající sociální nouzi se místní samosprávy často uchylují k postoji „necháme to být a počkáme na lepší časy“. Tento postoj by však znamenal naprosté nepochopení vztahu mezi energetickou transformací a jejím vlivem na rozvoj územní ekonomiky. Ve městě s 250 000 obyvateli roční energetický účet za dodávky tepla, teplé užitkové vody a elek-

třiny do domácností, terciální aktivity a MSP (malé a střední podniky) činí zhruba 250 milionů eur. Je to značná suma, která navíc stále narůstá a tak tvoří významnou část finančních toků. Bude tento tok peněz směřovat do Kataru, Ruska nebo do nadnárodních průmyslových společností? Anebo tyto peníze zůstanou „doma“, na našem území? A v jakém poměru? K čemu? A kdo se stará o to kam tyto peníze směřují? Aby bylo možné se vymanit ze zavedeného systému, musí se místní úřady pozorně zadívat na svá území.

NÁVRH

Důležitým bodem v plánování energetické rovnováhy daného území je i otázka přepracování finančních plánů.

Tak by mělo vyjít najevo množství peněz, které je každoročně vydáváno na energie, a zároveň osvětlit, jaká část peněz zůstane na daném území a kolik z celkové částky míří mimo území. Střednědobé a dlouhodobé cíle pak musí být nastavené tak, aby „zachytily“ tyto finanční toky a využily je k financování modernizace energetiky, energetické sítě a místnímu využití obnovitelné energie. Z udržení financí na vlastním území budou mít užitek místní střední a malé společnosti.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Změnit svůj pohled na peníze vynaložené za energii v domácnostech a za investiční aktivity: výdaje nikoli jako katastrofa, ale jako příležitost.
- Být ochotni překročit postoj zaměřený jen na emise CO₂ a limity energetické spotřeby a integrovat i vztah s „finančními emisemi“.
- Přestat o jednotlivých transakcích přemýšlet jen jako o dalších nákladech, ale dívat se na ně jako na investice do ekonomiky.
- Zviditelnit ekonomické přínosy pro dané území, které plynou z procesu energetické transformace.

Shromážděte místní úspory a investujte je do lokálních udržitelných energetických projektů

SOUČASNÝ PROBLÉM

Tradiční zdroje financí, z nichž by místní subjekty mohly čerpat peníze k transformaci ekonomiky, jsou vyschlé. Veřejné fondy jsou čím dál vzácnější a banky, které by měly poskytovat alternativní řešení veřejného financování, mají nedostatek finančních prostředků. Zjištění, že jejich úspory byly využity spíše k investicím do zahraničních spekulací než k investování do místního trhu práce, podlomilo důvěru obyvatel k bankovnímu sektoru. Ovšem množství potenciálně dostupných úspor na regionální úrovni nadále představuje významnou část místního bohatství, ovšem tyto finance nejsou v dostatečné míře investovány lokálně.

Termín „krátké distribuční kanály“ se používá jak pro distribuci potravin (vzrůstající místní produkce), tak v oblasti energetiky (místní obnovitelná energie). Je na čase přijít s plánem „krátkých bankovních kanálů“, které zajistí možnost zpětného dohledání toku financí těmi, kdo si peníze u banky uložili, aby jim bylo jasné, které místní změny v energetickém systému byly financovány z jejich peněz.

Je to nová příležitost k zajištění financování projektů a obnovení důvěry mezi věřiteli a těmi, kdo si peníze půjčují, což povede k jejich užší spolupráci.

NÁVRH

Přimějte banky k tomu, aby poskytovaly dosažitelné půjčky pro lokální investice: domácnosti, bytové podniky, drobné producenty energie.

To by se mohlo podařit zejména prostřednictvím místních spořitelén, spolupracujících etické banky nebo tradiční banky, která je ochotná účelově použít část svých úspor na podporu místních projektů.

V okamžiku, kdy obyvatelům již byla ze strany místních úřadů nabídnuta účelná podpora na izolaci jejich obydlí a byl podpořen rozvoj cyklistické dopravy, nabízí se otázka, proč nedat obyvatelům možnost využít jejich úspory na financování místních projektů? Vždyť by to mohlo pomoci rozvinout sociální a územní soudržnost!

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Prezentovat místním obyvatelům svou ochotu hledat nová řešení problémů, které se objevily.
- Zabezpečit dobré vztahy mezi místními úřady, představiteli malých a středních podniků, bankovními organizací a skupinami obyvatel.
- Povzbudit občanské iniciativy a diskutovat s nimi o alternativních řešeních.
- Nabídnout atraktivní výnosy a také přijatelné podmínky pro poskytování půjček.
- Dostatečně ozřejmit a zvýšit transparentnost směřování shromážděných financí.

CELKOVÉ PLÁNOVÁNÍ FINANČÍ

Dříve než rozhodnete o investicích, zahrňte do ekonomických výpočtů předpokládané budoucí ceny energie

Návrh 3.3

SOUČASNÝ PROBLÉM

Místní samospráva pravidelně hlasuje o investicích do nové infrastruktury, a to někdy aniž by její členové měli představu o provozních nákladech nebo o ceně údržby infrastruktury.

Je dobře známo, že úspory energie a zvláště energie z obnovitelných zdrojů, snižují celkové provozní náklady. Ačkoli kapitálové investice se mohou zdát vyšší, další náklady jsou hrazeny z již vzniklých úspor. Projektoví manažeři však musí vypočítáním návratnosti vždy prokazovat efektivitu investic do těchto nákladů.

Je to paradoxní. U poctivých investic se musí dokazovat jejich poctivost, zatímco u jiných investic tato povinnost není.

A jakým způsobem se počítá návratnost? Potenciální úspory se obvykle vypočtou na základě cen energií v minulém roce. Ceny energií ovšem budou ve 20., 30. nebo 50. roce investic mnohonásobně vyšší. Rozhodnutí jsou tedy založena pouze na odhadovaných číslech, a to projekty znevýhodňuje.

NÁVRH

Dříve než budete rozhodovat o konkrétních investicích, začleňte do ekonomických výpočtů předpokládané ceny energie.

Samozřejmě nevíme, jaké tyto ceny budou, ale s jistotou můžeme říci, že budou vyšší než ceny v předešlém roce. Tento odhad může jen zlepšit návratnost investic. Takový výpočet spočívá v tom, že očekávané úspory vypočítáme na základě cen energií zvýšených o 20, 30 nebo 50 %, v závislosti na životnosti investic. Takto stanovený odhad má dvě hlavní výhody: je v něm zahrnut nevyhnutelný růst cen a následná rozhodnutí jsou tak založena na stabilnějších základech.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Přesvědčit volené představitele a finanční úředníky o přínosu zahrnutí vzrůstajících cen energie do jejich výpočtů a tím jim otevřít cestu k lepšímu rozhodování.
- Prezentovat pravděpodobný vývoj cen. Díky tomu se všichni zúčastnění budou moci lépe rozhodovat.
- Zvyknout si na prezentování provozních nákladů každé investice, a to bez ohledu na její povahu, a hodnotit ji kladnými a zápornými body.

Ve finančním inženýrství věnujte pozornost lidským zdrojům

SOUČASNÝ PROBLÉM

Místní samospráva navýšila administrativní a technické kapacity v oblastech, za něž nese zodpovědnost. Pokud jde o výkonnost energetiky, většinou najala „manažera energetiky“ nebo dokonce malý specializovaný tým. Tyto pracovní skupiny obvykle vycházejí z technického prostředí a postupně do své práce začleňují ekonomickou stránku, aby byly schopny své projekty prezentovat na technicko-ekonomickém základě. Jsou čím dál zdatnější v komunikačních dovednostech, ale málokdy jsou dobře obeznámeny s financemi.

Finanční odbor místního zastupitelstva je zodpovědný za správu rozpočtu, který byl odhlasován

radou. Má právo vyslovit své „ano“ nebo „ne“ na projekty jiných odborů, ovšem ne vždy je dostatečně dobře informovaný o řešeních, která jsou možná díky finančním mechanismům zaměřeným na efektivitu energetiky. Kvůli tomu přijdeme o mnoho projektových příležitostí.

Tento nedostatek kompetencí v oblasti finančního inženýrství se pak ještě křiklavěji projevuje v situacích, kdy je potřeba zajistit financování dalších regionálních subjektů, nikoli jen potřeb místní samosprávy.

NÁVRH

Vytvořte ekonomický tým, který bude navrhovat vhodná finanční řešení jak pro orgány veřejné správy, tak i pro další subjekty.

Ukázalo se, že konvenční veřejný systém financování i bankovní systém mají svá omezení. Nyní je načase vymyslet a uvést do praxe taková řešení, která propojí půjčky, granty, financování třetí stranou, kooperativní řešení, revolvingové fondy, atd. Potřebujeme finanční inženýry, aby takováto řešení našli.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Uvědomit si současný nedostatek finančních prostředků na investice v oblasti modernizace budov, využití místních energetických zdrojů, atd.
- Spočítat poměr nákladů a výnosů tohoto finančního týmu a vyhodnotit, zda je tento tým schopný přicházet s novými řešeními.
- Podnítit technické a finanční inženýry k tak úzké spolupráci, jak jen je to možné.

CELKOVÉ PLÁNOVÁNÍ FINANČÍ

Vytvořte finanční struktury určené na provedení energetické transformace.

Návrh 3.5

SOUČASNÝ PROBLÉM

Investice potřebné k tepelné modernizaci budov, rozvinutí místní produkce obnovitelné energie, rozvoj zařízení pro kombinovanou výrobu tepla a energetické energie a vytápění městských čtvrtí jsou hodně vysoké. Tyto investice jsou sice rentabilní, ale jejich ekonomický dopad je rozložen do dlouhého časového období. V řeči finančních termínů – návratnost vložených prostředků je pomalá a bankovní sektor dává přednost spíše krátkodobým riskantním produktům s vysokou návratností. V oblasti udržitelného rozvoje se ještě stále nerozvinul svébytný obchodní model. Zájem investovat do něj má pouze několik státních,

kooperativních a etických bank. V případě malých projektů jde také o to, že transakční poplatky mohou být neúnosné. Některé velké společnosti nabízejí komplexní balíčky služeb (audit, studie proveditelnosti, zavedení, financování), ale ty jsou často příliš drahé a mají jen malý smysl pro malé a střední podniky a místní řemeslníky.

Z tohoto důvodu místní samosprávy přicházejí s novými návrhy řešení, přičemž některá z nich jsou přímo spojená s tradičním bankovním sektorem.

NÁVRH

Vytvořte finanční jistiny, které budou vyhrazeny pro energetickou transformaci. Ty mohou mít několik forem: garanční fond, který využívá místní úspory k posílení důvěry bank a k podpoře práce projektových manažerů; místní fond udržitelné energetiky na financování soukromých projektů i projektů pro širokou veřejnost; specializovaná státní nebo polostátní společnost, která poskytuje jak technická, tak finanční řešení; smluvní ujednání mezi příjemcem a poskytovatelem energetických služeb.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Jasně stanovit místní veřejné a soukromé finanční potřeby, stejně jako jejich financování a brát v úvahu i ta řešení, kterým se doteď dostávalo málo pozornosti.
- Upozornit na příklady těch nezbytných investic, jejichž financování dosud nebylo uspokojivě vyřešeno.
- Shromáždit informace o tom, jaké nástroje už byly vyzkoušeny nebo v nejbližší době zkoušeny budou, a to zejména v rámci podpory evropských programů.
- Vytvořit skupinu státních i soukromých zainteresovaných subjektů.

Zavedení nového místního systému řízení

Jak přimět zúčastněné strany k tomu, aby se podílely na vytváření společných vizí a měly zájem na zapojení se do procesu energetické transformace?

Jak můžeme podpořit dynamické fungování skupiny?

Jak můžeme podpořit rozhodovací orgány a obyvatele ke změně jejich návyků?

Jak objevit nové sociální přístupy?

- 4.1 Podpořte rozvoj blízkého vztahu mezi veřejnou správou a občanskou společností
- 4.2 Navrhňte širší mezioborovou spolupráci, aby nedošlo k izolovanému způsobu myšlení
- 4.3 Prezentujte dosavadní fungování vašich plánů a vytvořte tak efekt sněhové koule
- 4.4 Nezapomeňte o svých plánech a výsledcích informovat veřejnost, abyste motivovali strany zapojené do projektu i místní obyvatele
- 4.5 Vytvořte více příležitostí k vyzkoušení nových nápadů a jejich uplatnění a šíření
- 4.6 Usilujte o zapojení umění a kultury do vašich plánů transformace energetiky

ZAVEDENÍ NOVÉHO MÍSTNÍHO SYSTÉMU ŘÍZENÍ

Podpořte rozvoj blízkého vztahu mezi veřejnou správou a občanskou společností

Návrh 4.1

SOUČASNÝ PROBLÉM

Různé veřejné i soukromé subjekty a sdružení a samozřejmě také obyvatelé mají zásadní úlohu v procesu energetické transformace na svém území. Ti, kdo svými rozhodnutími ovlivňují budoucnost, potřebují mít podporu napříč společností. Místní samospráva může sehrát úlohu katalyzátoru nebo zaujmout roli „dirigenta“, aby celý proces urychlila. Všichni místní hudebníci se musí postupem času naučit hrát skladbu, kterou společně složili.

Ale administrativní systém místních úřadů není

organizován tak, aby mohla koordinovat dynamiku celého území a širokou síť subjektů, povzbuzovat společné konstruování vizí budoucnosti, podporovat zúčastněné nebo jim poskytovat rady a informace. K tomu úředníkům v administrativě chybí odborné znalosti a zkušenosti, zvláště pokud jde o spolupráci s občanskou společností a ne jen o poskytování informací shora směrem dolů.

NÁVRH

Místní úřady musí rozvinout schopnost vytvářet styčné plochy s občanskou společností.

To vyžaduje specifické dovednosti, technické i finanční inženýrství. Musí také rozvinout nástroje pro spolupráci se společností, například místní energetickou a klimatickou agenturou. Jejím úkolem bude podporovat místní samosprávu a další subjekty v procesu energetické transformace, a tak, obrazně řečeno, zapojit hudebníky do komponování a uvedení místního „hudebního díla“.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Být přesvědčeni o potřebě nového způsobu správy veřejných věcí, v němž zásadní věcí bude aktivní zapojení zúčastněných subjektů.
- Považovat náklady vynaložené na zprostředkování spolupráce s občanskou společností za investiční výdaje, které prospějí úspěchu projektů, místní ekonomice a sociální soudržnosti.
- Místní agenturu vytvořit jako nástroj iniciativy, který využívají i další zúčastnění ve prospěch regionu.
- Dát prostor profesionálům při koordinaci setkání s veřejností na základě aktuálních potřeb.

ZAVEDENÍ NOVÉHO MÍSTNÍHO SYSTÉMU ŘÍZENÍ

4.2 Návrh

Navrhňte širší mezioborovou spolupráci, aby nedošlo k izolovanému způsobu myšlení

SOUČASNÝ PROBLÉM

Místní úřady, které si uvědomují význam energetiky a příznivého stavu ovzduší, tato témata řadí mezi své priority. Ovšem politika jednotlivých oborů často hraje na jinou notu. Někdy se dále řídí svými vlastními cíli a dlouholetými návyky, které vycházejí z jejich zkušeností v minulosti, tím, že však jejich základy leží v minulosti, dochází ke vzniku bariér, které brání dosažení současných cílů. Je obvyklé hledat ideální řešení ve vlastním odvětví: územním plánování, bydlení, ekonomice, atd. Je to sice přirozené, nicméně takový model jednání nemůžeme již nadále akceptovat, protože pouhým

součtem priorit každého odvětví nedojdeme nikdy ke kolektivní shodě.

To, o co nám v současnosti jde, je fungující spolupráce mezi jednotlivými odvětvími a živé vztahy mezi zainteresovanými subjekty.

Musíme usilovat o celistvější přístup: přemýšlet, jak může každý z oborů přispět k procesu energetické transformace.

To vyžaduje nové dovednosti a přístupy, tedy i přijetí nového způsobu uvažování.

NÁVRH

Stanovte proces energetické transformace za průřezový cíl, kterým se budou zabývat všechna odvětví místní správy.

Každý správní odbor – ekonomický, sociální, bytový, zdravotní, územního plánování, dopravy, atd. ať začlení energetiku do své strategie. Tento přístup se může dostat do rozporu se starými návyky, ale nakonec z něj bude mít prospěch každé odvětví. Ve chvíli, kdy se celý rozpočet stane hybnou silou projektu, je jasné, že jsme dosáhli velkého úspěchu, díky němuž můžeme upustit od vytváření speciálního transformačního rozpočtu.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Připravit akční plán energetické transformace, který bude zahrnovat všechna odvětví veřejné správy, bude schválený místní radou a jeho koordinace se ujme starosta. Zapojit různé odbory úřadu do přípravy akčního plánu tak, aby společně vytvořily návrhy k dosažení energetických a klimatických cílů.
- Prosadit tento mezioborový přístup mezi zvolenými zástupci stejně jako u technických a administrativních pracovníků, s využitím odpovídajících metod kolektivní práce.

ZAVEDENÍ NOVÉHO MÍSTNÍHO SYSTÉMU ŘÍZENÍ

Prezentujte dosavadní fungování a vytvořte tak efekt sněhové koule

Návrh 4.3

SOUČASNÝ PROBLÉM

Princip MRV (Measurable, Reportable and Verifiable) - tedy takové výsledky, které jsou měřitelné, vykazatelné a ověřitelné – to je princip známý z Kjótského protokolu. Je skutečně nezbytné měřit množství CO_2 v ovzduší, abychom určili cenu produktu a změřili tak jeho obchodovatelnost a vykázali dosažený pokrok. Naučili jsme se měřit množství vody, kterou produkujeme a prodáváme, abychom snížili ztráty a sledujeme množství odpadů, abychom omezili jejich produkci. Totéž děláme s energií, kterou využíváme a s emisemi skleníkových plynů.

Ale tato data by neměla sloužit jen odborníkům. Řčení "mnoho malých potůčků nakonec vytvoří velkou řeku" je pravdivé i v našem případě, ale je také nutné prezentovat své výsledky, abychom upevnili přesvědčení o smyslu naší práce. Je nutné měřit a zviditelňovat dopad snahy o snížení objemu využívané energie a její využití efektivnějším způsobem, a to jak na regionální, tak i na individuální úrovni: v domácnostech, společnostech, místních úřadech, atd. Lidé, kteří tyto snahy podporují, inspirují ostatní, aby se k nim připojili, a tak vznikne tzv. efekt sněhové koule.

NÁVRH

Poskytněte místním subjektům možnost dobrovolného vyčíslení vlastního snížení spotřeby energie a takto získané údaje poté prezentujte.

Shromážděné individuální výsledky mohou být využity k tomu, aby ukázaly společný výsledek. To vyžaduje dynamickou práci v terénu a přístup k webovým aplikacím pro výpočty a komunikaci.

Sociální sítě a průzkum mezi zúčastněnými jsou dalšími nepostradatelnými nástroji.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Připojit tento plán k naplňování evropských závazků do roku 2020 a 2050.
- Prezentovat dosažené výsledky vstřícným a motivujícím způsobem.
- Zveřejňovat výsledky, které mají silnou symbolickou hodnotu (škola) nebo které je možné napodobit (zateplení budov).
- Podporovat zapálené účastníky, kteří mohou motivovat i ostatní, aby se tak energeticky šetrný přístup rozšířil a neomezoval se pouze na jednotlivé případy.

ZAVEDENÍ NOVÉHO MÍSTNÍHO SYSTÉMU ŘÍZENÍ

4.4 Návrh

Nezapomeňte o svých plánech a výsledcích informovat veřejnost, abyste motivovali strany zapojené do projektu i místní obyvatele

SOUČASNÝ PROBLÉM

Do boje proti klimatickým změnám by měl svým dílem přispět každý člověk a ti, kteří jsou ve vedení, by měli usilovat o jeho propagaci. Postoj „Sám ničeho nedosáhnu!“ a ochota jednat pouze pokud se zapojí i ostatní je častý a oprávněný.

V rámci regionu probíhá mnoho iniciativ, které jsou však často ignorovány. Organizují je obyvatelé, domácnosti, podnikatelé a úředníci, kteří o sobě navzájem nevědí a tak jejich úsilí často vyjde nazmar. Avšak tito aktivní lidé ukazují

ostatním cestu, na jejímž konci stojí ideální nízkooenergetické město s všeobecně vysokou kvalitou života.

Aktivity a dosažené výsledky těchto lidí, kteří jsou otevření a jednájí z nezištných důvodů, by měly být zviditelněny. Měli bychom na ně být hrdí a být otevření k jejich pozvání a připojit se k jejich projektům.

NÁVRH

Vytvořte a zviditelněte seznam veřejných i soukromých subjektů a společností, které se rozhodly provést energeticky účinné modernizace svých budov, změnilly dosavadní způsob dopravy, nakupují místní produkty, nabízejí obnovitelnou energii nebo energetické služby, přistoupili k instalaci solárních panelů nebo vymyslely nový životní styl.

První impuls musí vzejít od místního úřadu veřejné správy, i když následnou realizaci pak může být pověřena energetická agentura nebo asociace. Je to skvělá příležitost k aktivnímu a pozitivnímu zapojení obyvatel do projektu a podnícení jejich kreativity.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Dát akcím lidský rozměr a komunikovat prostřednictvím obrazových materiálů, jejichž obsahem jsou spíše lidé než objekty.
- Angažovaným účastníkům nabídnout podporu a rady, povzbudit je návštěvami v terénu, festivaly, přehlídkami, soutěžemi, podnikatelskými kluby, atd.
- Využít sociální sítě a možnosti internetu v prezentaci postupující práce a dosažených výsledků, což může motivovat další obyvatele k zapojení do projektu.
- Učinit z tohoto procesu prvek, který podnítl všechny zúčastněné ke vzájemné spolupráci.

ZAVEDENÍ NOVÉHO MÍSTNÍHO SYSTÉMU ŘÍZENÍ

Vytvořte více příležitostí k vyzkoušení nových nápadů a jejich uplatnění a šíření

Návrh 4.5

SOUČASNÝ PROBLÉM

Transformace je pohyb směřující do budoucnosti. Jakmile je určen směr, najde se i cesta, jak dosáhnout cíle.

Pro vynález technologií v laboratorním prostředí jsou postupy známy. Ve zkušebním provozu je takto vynalezené technologie možné ještě vylepšit. Opakovaným testováním získáme konečnou podobu produktu tak, aby mohl být uveden na trh. Trendem poslední doby jsou urbanistické technologie, od kterých se očekává, že udělají město „chytřejším“. Ale město není pouhou sbírkou technologií. Je komplexem vzájemného působení

rozličných zájmů, zvyků, tužeb, tlaků a příležitostí a každé město je tak jedinečné.

V našem případě je „laboratoř“ samo město. Jeho „inženýry“ jsou místní orgány, obyvatelé a socio-ekonomické subjekty. Ti tvoří inteligenci města. Nové městské čtvrtě, decentralizované energetické systémy, krátké distribuční trasy potravin a nové způsoby dopravy: kolik procesů, úprav a pokusů je třeba uskutečnit, než dojdeme k uspokojivému výsledku a budeme ho moci začít šířit dál? Takže otevřete cesty iniciativám!

NÁVRH

Podpořte vznik nových příležitostí ke zkoušení nových postupů a jejich šíření. Cílovými skupinami jsou: domácnosti, společnosti, studenti, prarodiče, zemědělci, obchodníci, projektanti městského rozvoje, architekti a odborníci na energetiku. Hlavním cílem je koncentrovat veškerou inteligenci okolo praktických iniciativ, které jsou zaměřeny k transformaci města na vytouženou budoucnost, ve které se s energiemi bude zacházet šetrně.

Místní úřady také musí mít prostor k experimentování, což v současnosti není možné ve všech zemích.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Dát otevřeně najevo, že místní úřady podporují experimentování v oblasti nových individuálních, rodinných, sociálních a ekonomických přístupů.
- Veřejně prezentovat nápady, které vzešly od těchto nových „inženýrů“ města a ukázat tak, že např. změna zavedených postupů je možná a žádoucí.
- Dát obyvatelům dostatek takových příležitostí a prostoru, které jim umožní si otestovat, jaké by to bylo, kdyby se rozhodli změnit své návyky, příkladem může být testování elektrických kol, nakupování lokálních produktů, alternativy automobilové dopravy, výroba vlastní energie, měření spotřeby, atd.

ZAVEDENÍ NOVÉHO MÍSTNÍHO SYSTÉMU ŘÍZENÍ

Usilujte o zapojení umění a kultury do vašich plánů transformace energetiky

4.6

SOUČASNÝ PROBLÉM

Energetika byla dlouho považována za čistě technický problém, kterým by se měli zabývat výhradně experti. Tento postoj je však již překonaný. Energetické a klimatické otázky ovlivňují způsob, jakým se pohybujeme, co jíme, jaké je město v němž žijeme. Problémy v energetické a klimatické oblasti prostupují celou koncepcí světa, ovlivňují vztahy mezi zeměmi, spravedlnost a rovnováhu ekosystému.

Situace v energetice odráží patovou situaci do které se dostal náš západní model rozvoje, který začal selhávat ve chvíli, kdy ho zbytek světa začal napodobovat.

Je to sociální otázka. Potřebujeme, ať už na lokální nebo globální úrovni, znovu a znovu vytvářet nové vize energetického fungování civilizace ve 21. století. Nemělo by nás tedy překvapit, že i kulturní oblast začíná hledat způsoby, jak se do tohoto procesu změn zapojit.

Existují pro změnu, transformaci a kreativní přístupy lepší nástroje, než je umění a kultura? Kultura nám může pomoci otevřít oči při pohledu na realitu. Realita se mění a my s ní musíme neustále držet krok a na její změny se připravovat.

NÁVRH

Zapojit umění a kulturu do procesu energetické transformace znamená dát prostor umělcům, komikům, fotografům a filmovým režisérům, aby se k ní vyjádřili.

Tím, že podpoříme všeobecnou kreativitu a umělecké aktivity, se odpoutáme od těch způsobů myšlení, které nás drží ve starých kolejích a tím budeme otevřenější pro vymýšlení vizí do budoucna. Znamená to přispět k tomu, aby se otázky energetiky staly záležitostí celé společnosti na všech jejích úrovních. A k tomu může dojít skrze kulturu.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Podpořit takové iniciativy, které umožňují kulturní sféře proniknout do procesu energetické transformace: divadlo fórum, soutěže s tematikou nových vizí města, videoart, apod.
- Vnímat kulturní rozměr energetiky a pokládat ho za novou dimenzi, stejně jako technologii, řízení a ekonomii.
- Povzbudit umělce v tom, aby si troufli zabývat se energetickými tématy a podíleli se na její transformaci svými vlastními vizemi.
- Podpořit zapojení dětí a mládeže v kulturních projektech.

30 návrhů
Asociace Energy Cities
k procesu energetické transformace
měst a obcí

www.energy-cities.eu

Územní plánování jako cesta ke snížení energetické spotřeby

Jaký typ územního plánování bychom měli rozvinout, abychom uspokojili poptávku po bydlení, mobilitu a spotřebu takovým způsobem, který je energeticky výhodný?

Jaký typ infrastruktury může zvýšit energetickou zajištěnost území?

Jak bychom do budoucna měli změnit svůj dopravní systém a způsob využívání veřejného prostoru?

Jakým způsobem můžeme podpořit krátké dodavatelské řetězce?

Návrhy k energeticky účinnému územnímu plánování:

- 5.1 Vytvořte plánovací systém regionální energetické transformace
- 5.2 Připravte plán energetické modernizace celé zástavby
- 5.3 Zajistěte, aby nové městské čtvrtě byly 100% obnovitelné
- 5.4 Naplánujte přechod k trvale udržitelné dopravě
- 5.5 Transformujte železniční stanice na klíčové územní uzly
- 5.6 Upravte dopravní kodex tak, aby na jeho základě byli zvýhodněni chodci a cyklisté
- 5.7 Vytvořte a zaveďte účinné zásobovací schéma

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ JAKO CESTA KE SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ SPOTŘEBY

Vytvořte plánovací systém regionální energetické transformace

Návrh 5.1

SOUČASNÝ PROBLÉM

Plán na udržitelnost energetiky a plány územního rozvoje se často netvoří ve vzájemné spolupráci, ačkoli by měly být úzce propojeny. Přestože si to málokdy uvědomují, městští projektanti ve svých plánech předurčují využívání energie v bydlení a především v dopravě. Oddělením jednotlivých urbanistických funkcí města se zvyšuje potřeba pohybu mezi nimi. Rozšiřování města prodlužuje vzdálenosti a tím zvyšuje spotřebu paliva, tedy i jeho nedostatek v domácnostech. V závislosti na tom, jak je které město navrženo, bude jako celek nebo jeho čtvrtě

podporovat nebo omezovat efektivitu energetiky a využívání obnovitelných zdrojů. Rozhodnutí týkající se územního plánování mohou mít přímý vliv na to, nakolik je snadné dostat se do práce na kole.

Rostoucí počet městských celků se hlásí k cíli lépe využívat energie a snižovat emise. Ale v případě, že jejich územní plánování není konstruktivní, nemají šanci svého cíle dosáhnout.

NÁVRH

Využijte územní plánování jako nástroj pro řízení spotřeby energie na vašem území.

Snažte se o vyhodnocení toho, jaké dopady mají rozhodnutí územního plánování na využívání energie, a to jak v oblasti zdrojů, tak i emisí, na příměstské, městské i okreskové úrovni. To znamená omezit rozrůstání města, zahustit výstavbu v blízkosti středisek služeb a dopravních uzlů, vybudovat síť vytápění, omezit výstavbu nové infrastruktury, vybudovat síť stezek pro chodce a brát ohled na energetické aspekty při rozhodování o udělení územního povolení.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Nastavit číselné hodnoty plánu na využívání energie a snížení emisí.
- Vyhodnotit roli územního plánování v dosažení stanovených cílů.
- Dosáhnout toho, aby si odborníci na energetiku a projektanti města zvykli brát ohled na tento způsob uvažování.
- Přizvat je k tomu, aby předkládali témata pro praktickou společnou práci, aby se rozvíjela konstruktivní spolupráce. A to zvláště při formulování dokumentů územního plánování a vytyčování klimatických a energetických cílů.

Připravte plán energetické modernizace celé zástavby

SOUČASNÝ PROBLÉM

Město se skládá z velkého množství budov, a to nejen z těch, které patří místní samosprávě a musejí tak být spravovány příkladně. Panelové domy, rodinné domy a dvojdomky tvoří asi dvě třetiny zástavby, poslední třetina se skládá z terciálních budov: veřejných i soukromých kancelářských prostor, hotelů a restaurací, obchodů, středisek volného času, nemocnic a zdravotních středisek, škol a univerzitních budov. Městská zástavba spotřebuje přibližně 50 % veškeré energie ve městě. Jednotlivé budovy jsou velmi rozdílné. Některé jsou

velmi staré nebo dokonce historické, zatímco jiné jsou novější a tepelná úroveň různých druhů budov může být hodnocena stupni 1 až 10. Bydlí v nich vlastníci bytů, pronajímatelé nebo nájemníci. Možností řízení a systémů rozhodování je mnoho, stejně tak jsou různorodé platební schopnosti vlastníků a jejich citlivost k výši nákladů za energie.

Takže používání velmi obecného termínu „budovy“ jen přispívá ke zmatku.

NÁVRH

Připravte plán energetické modernizace veškeré zástavby na daném území, do kterého budou zahrnuty všechny budovy, abyste získali přehled o tom, v jakém stavu budovy jsou a jak se liší ve svých energetických vlastnostech.

Na základě tohoto plánu budou stanoveny energetické, ekonomické, sociální a finanční cíle, které musí být splněny, aby do roku 2050 bylo dosaženo trajektorie „faktoru 4“. Z toho vyplývá potřeba zjistit současnou situaci jednotlivých subjektů, tak aby bylo možné sjednotit jejich rozhodovací procesy a navrhnout odpovídající nástroje k docílení energetické modernizace.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Zvážit způsob, jak zapojit zúčastněné subjekty už v přípravné fázi plánu, aby se plán mohl stát něčím mnohem víc než jen souborem fyzikálních údajů.
- Nesnažit se „udělat všechno najednou“, ale určit priority jednotlivých částí plánu energetické modernizace. Je potřeba, aby tento plán bral ohled na různé skupiny a skutečnosti, jichž se bude týkat (energetická chudoba, stáří budov, jejich symbolická hodnota, atd.).
- Dobře odhadnout potenciál plánu na vytvoření nových pracovních míst a brát při tom ohled na počet míst a jejich kvalitu.
- Brát v potaz skutečnost, že místní úřady nemohou udělat všechno; vytvářejí v regionu příznivý rámec pro tyto změny a celý proces řídí.
- Koordinovat své plány s národním schématem transformace, pokud existuje.

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ JAKO CESTA KE SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ SPOTŘEBY

Zajistěte, aby nové městské čtvrtě byly 100% obnovitelné

Návrh 5.3

SOUČASNÝ PROBLÉM

V Evropě vznikají nové obytné čtvrtě na místě bývalých průmyslových, přístavních nebo vojenských prostor, která se nacházejí v blízkosti centra města nebo na jeho okraji.

Tato nová výstavba bude existovat ještě i za 50 nebo 100 let, tedy v době už všechno bude „100% obnovitelné“. Stavět tyto čtvrtě v souladu s dnešním designem znamená odsoudit je k tomu, že budou naplánovány zastarale. Příliš často se držíme v zajetých kolejiích existující legislativy, aniž přemýšlíme o tom, že do roku 2020 je v plánu, aby se množství energie potřebné pro vytápění nových budov co možná nejvíce blížilo nule.

Pokud hned z počátku nebudeme brát v úvahu cíl 100% obnovitelnosti, může to vést k tomu, že nová výstavba bude projektována podle stávajících standardů a zdroje obnovitelné energie tak budou muset být do této výstavby začleněny až dodatečně. A k tomu budou potřeba další finanční investice. To by pak mohlo vést k nevyhnutelnému závěru, že to z ekonomického hlediska není proveditelné. Ale musí tomu tak skutečně být?

NÁVRH

Když se od samého začátku zaměříme na cíl 100% obnovitelnosti, budeme mít větší šanci vystavět takové městské čtvrtě, jejichž spotřeba energie bude velmi nízká.

Vyšší ceny energie z obnovitelných zdrojů jsou podnětem ke snížení spotřeby energie. Proto je tak nezbytné zvýšit energetickou účinnost staveb a vybavení. S projektovými financemi je třeba zodpovědně nakládat. Zkušenosti ze zemí, které už jsou cíli nejbližší, ukazují, že kvalitní projekt není nezbytně dražší. Jde prostě jen o to, aby všechny tyto prvky byly začleněny už ve velmi rané fázi.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Navštívit už existující 100% obnovitelné městské čtvrtě.
- Sestavit mezinárodní tým odborníků z různých oborů.
- Nepovažovat 100% obnovitelnost za absolutní cíl, ale udělat vše pro to, abyste se k němu co nejvíce přiblížili.
- Zahrnout do energetických hledisek i mobilitu. Městská čtvrť není jen souhrnem budov. Je to propojené místo, kde lidé žijí, pracují a cestují.
- Zajistit sociální a funkční rozmanitost městských čtvrtí.

Naplánujte přechod k trvale udržitelné dopravě

SOUČASNÝ PROBLÉM

K dosažení cíle vyšší energetické využitelnosti je třeba zvláště brát v úvahu oblast dopravy. Snížit spotřebu energie v této oblasti je mnohem složitější než ve stavebnictví. Změnit svůj způsob cestování znamená změnit naše vlastní návyky, a to je složitější proces, než dobře zaizolovat své obydli.

K dosažení snížení spotřeby energie v oblasti dopravy je třeba reorganizovat městský prostor tak, abychom jej vrátili zpět jeho obyvatelům. Místní samospráva tedy hraje nenahraditelnou roli

v procesu změny současné situace. Míra rozšíření automobilismu dosáhla svého vrcholu. Nejatraktivnější města jsou nyní ta, která upřednostňují chůzi, jízdu na kole a veřejnou dopravu. Dosáhnout toho, aby se 50 % všech cest ve městě uskutečnilo na kole nebo veřejnou dopravou, to nějaký čas potrvá. Vyžaduje to také promyšlené plánování, stejně jako dlouhodobě důsledně uplatňovanou strategii.

NÁVRH

Při plánování městské a příměstské dopravy je třeba důkladně analyzovat současnou situaci: počátek; místo určení a důvod cesty; využívané způsoby dopravy; množství energie využitě k dopravě.

Ještě důležitější je stanovit si cíle, kterých chceme dosáhnout (snížení úrovně hluku, navrácení veřejného prostoru obyvatelům, síť stezek pro pěší a pro cyklisty, vylepšení nebo transformace veřejné dopravy) a čas, který na to máme. Cíle, kterých chceme dosáhnout, musí být založeny na číselných údajích, aby byla zaručena stabilita projektu.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Vytvořit soudržnost mezi těmi, kdo rozhodují a urbanisty, operátory veřejné a soukromé dopravy a asociacemi zastupujícími uživatele (cyklisty, chodce, atd.).
- Mít kvalitně vyškolený a motivovaný technický tým.
- Pracovat jako tým od samého začátku projektu i ve všech jeho následujících fázích.
- Pravidelně informovat veřejnost o cílech změn, snažit se získat její podporu a, pokud je to možné, získat přehled o jejich představách a přáních.
- Odhodlaně směřovat k cíli navzdory všem překážkám, které se vyskytnou.

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ JAKO CESTA KE SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ SPOTŘEBY

Transformujte železniční stanice na klíčové územní uzly

Návrh 5.5

SOUČASNÝ PROBLÉM

Evropská města se historicky rozvíjela okolo svých tržišť, což mnohá města dnes činí atraktivními. V posledních padesáti letech se dálniční uzly na okrajích měst transformovaly na chrámy konzumu, jejichž centrem jsou hypermarkety. Silnice strukturují městský a příměstský prostor ve vidině, že soukromá automobilová doprava je věčná. Spotřeba energie drasticky stoupla a s ní i místní znečištění a emise skleníkových plynů. Mnohá města stále zápasí o to, aby našla místa, na kterých založí svou urbanistickou budoucnost. A takhle nádraží?

Nádraží není jen místem, kam vlaky přijíždějí a odkud odjíždějí. Je to prostor, který město spojuje s vnějším světem, tedy jinými městy, předměstími a okolními vesnicemi. Je to klíčový přestupní bod pro chodce, cyklisty a řidiče automobilů, stejně jako pro cestující autobusů, tramvají a vlaků.

NÁVRH

Městské a příměstské dopravní tepny bez ohledu na to, jakému způsobu dopravy slouží, musí být navrženy tak, aby byly propojeny s vlakovými nádražími.

Nádraží tak budou atraktivním místem nabízejícím různé druhy aktivit: obchody, volnočasové a terciární služby, stejně jako kulturní program. Kombinací těchto dvou dimenzí se z nádraží stane hlavní strukturální uzel města, který bude rozhodujícím nástrojem ke snížení spotřeby energie.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Začít železniční stanici považovat za rozhodující složku urbanistického plánování a místo rozličných aktivit pro obyvatele, nikoli pouze za přepravní bod.
- Nenechat železniční společnosti, aby o projektu stanice a jejího spojení s městskou zástavbou rozhodovaly samy.
- Zohlednit fakt, že železniční doprava se bude nadále rozvíjet, což ze stanic vytvoří důležité tepny.
- Zahrnout do plánování situaci příměstských čtvrtí tak, aby železniční stanice byly obyvatelům okolních měst a vesnic snadno přístupné.

Upravte dopravní kodex tak, aby na jeho základě byli zvýhodněni chodci a cyklisté

SOUČASNÝ PROBLÉM

Soukromá automobilová doprava byla dlouho symbolem dynamiky městského rozvoje a svobody obyvatel, ale míra jejího nynějšího rozšíření se ukazuje jako problém. Města se přizpůsobila autům a jejich schopnosti přepravit obyvatele snadno a rychle do kterékoli oblasti, čímž se oddělily funkce města jako systému a města jako obydleného veřejného prostoru, což vedlo k rapidnímu vzrůstu spotřeby energie.

Uzpůsobení města automobilové dopravě proběhlo na úkor chodců a cyklistů a děti a starší lidé přišli o velkou část poklidného veřejného prostoru.

Ulice, které byly kdysi místem setkávání, se staly hradbami, které obyvatele oddělují.

Při pohledu na poskytnuté služby na jedné straně a na způsobené nepříjemnosti na straně druhé je zřejmé, že soukromá automobilová doprava zabírá nepřiměřené množství prostoru. Ulice a místa k parkování, stejně jako mnoho jiných ploch a mezíprostorů, nejsou nepřetržitě obsazena auty, ale zároveň nemohou být využita pro jiné účely. Pro snížení spotřeby energie a zvýšení životní úrovně potřebujeme dostatek stabilních, víceúčelových a bezpečných ploch.

NÁVRH

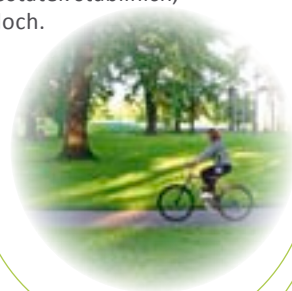
Zavedením silničního kodexu bude autům umožněn pohyb po městě tak, aby nepůsobila přílišné škody.

Kodex využití ulic je soubor pravidel regulujících pohyb všech uživatelů ve veřejném prostoru. Na prvním místě by měla být zohledněna nejzranitelnější skupina obyvatel a monitorovány ty způsoby dopravy, které představují největší riziko. Z toho vyplývá následující žebříček prioritních aktivit: hry na ulici, pěší nakupování, jízda do práce na kole, veřejná doprava, doručovací služby a jako poslední automobilová doprava.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Snažit se přetvořit veřejný prostor na místo příjemné pro setkávání obyvatel.
- Zahrnout kodex využití ulic do politiky územního plánování tak, aby byl vstřícnější k lidem než k objektům.
- Uplatňovat kodex využití ulic v městských čtvrtích tak, aby díky němu měli obyvatelé snadnější přístup k místním veřejným i soukromým službám.
- Využít kodex využití ulic jako prostředek pro mezigenerační (děti, rodiče, staří lidé) a mezioborový (školy, obchody) dialog na místní úrovni.
- Srozumitelně vysvětlit obyvatelům změny, které kodex využití ulic přináší.

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ JAKO CESTA KE SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ SPOTŘEBY

Vytvořte a zaveďte účinné zásobovací schéma

Návrh 5.7

SOUČASNÝ PROBLÉM

Doprava zboží do centra města tvoří významnou část dopravy ve městě. Zajišťuje zásobování všech druhů a typů obchodů a stále více také domácností, což je trend, který je na vzestupu.

Americký model umístění hypermarketů u dálničních uzlů nebo poblíž příměstských silničních obchvatů v mnoha zemích převládá ze dvou důvodů: zjednodušuje systém zásobování a většina domácností má vlastní auto. To vede k milionům cest soukromým autem a ke zneplodnění významného množství zastavěné plochy. Takto energetick-

ky náročný systém se však blíží ke konci.

V současnosti jsme svědky přemísťování obchodů zpět do městských čtvrtí. Zároveň se podíl nakupování na internetu, což vede k vzestupu doručování zásilek přímo domů, což je energeticky šetrnější. Prodejní plochy se objevují stále častěji v blízkosti obytných ploch, což nutí místní úřady a jejich partnery k tomu, aby změnili způsob zásobování a hledali nová a účinná řešení.

NÁVRH

Začleňte zásobování do městského systému, dejte průchod své představivosti.

Tradiční řešení, která vycházejí ze způsobu zásobování obchodů v minulosti, nám poskytují jen částečnou odpověď. Jako příklad inovativního řešení současné situace můžeme uvést např.: vytvoření platformy skupin dodavatelů, kteří využívají vozidla na elektropohon, nalezení prostor pro místní sklad obtížně skladovatelného zboží internetových obchodů, vyhrazení parkovacích míst pro doručovatele zboží do domácností, podpora doručování na kole, skútru nebo po vodě.

PODMÍNKY ÚSPĚCHU

- Zaměřit se na zvyšování celkové úrovně služeb, což je důležitější, než hledání individuálních řešení.
- Spolupracovat s těmi, kdo mají velký podíl na celkovém objemu dopravy ve městě, tedy zvláště s obchodními komorami a maloobchodníky.
- Předvídat růst poptávky v oblasti internetového obchodování a související změny v proudění zboží.
- Zajistit, aby zvolená řešení byla uživatelsky vstřícná a přispívala k rozvoji dynamického života ve městě.

návrhů

*Asociace Energy Cities
k procesu energetické transformace
měst a obcí*

Ilustrace:

© Desmond Bovey, strany 9 / 17 / 23 / 27 / 29

Fotografie:

© Město Ženeva, strana 12

© Město Helsinky, strana 30

© Město Växjö, strana 31

© Město Bistrița, strana 32

© Město Frederikshavn, strana 35

© Město Brusel, strana 36

© Město Grenoble, eko-oblast „De Bonne“, strana 37

© Město Utrecht, strana 41

© Yves Petit, strana 10

© Shutterstock, strany 7 / 8 / 11 / 13 / 15 / 19 / 22 / 24
/ 25 / 28 / 40

© Wikimedia Commons, strany 16 / 18 / 39

© Fotolia, strana 21

Design:

Agence Rhodosigne

Překlad do češtiny:

Hana Baránková

*Booklet of Proposals by Energy Cities
is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivs
3.0 Unported License.
Based on a work at
<http://www.energy-cities.eu/30proposals>*

www.energy-cities.eu

Projekt „Udržitelný rozvoj v Euroregionu Beskydy“ realizován prostřednictvím Sdružení Region Beskydy je spolufinancován 85% z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního Programu Přeshraniční Spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-2013 a 10% ze státního rozpočtu Polské republiky.

Kam dále:

- Celou brožuru návrhů najdete v plném znění na webových stránkách Energy Cities.
- Můžete se podílet na Wiki verzi této brožury, která je dostupná na adrese:
www.energy-cities.eu/wiki/transition/EN

Kontakt:

Main Office
2 chemin de Palente
F-25000 Besançon
Tel.: + 33 3 81 65 36 80

Brussels Office
1 square de Meeûs
B-1000 Bruxelles
Tel.: 32 2 504 78 60

www.energy-cities.eu